

Як перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вважаємо дослідження більш широкого кола особистісних копінг-ресурсів студента.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодров В.А. Проблема преодоления стресса. Часть 1: «coping stress» и теоретические подходы к его изучению / В.А. Бодров // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27, № 1. – С. 122-133.
2. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування: в 2 ч. / Т.М. Титаренко. – К.: Главник, 2007. – Ч. 1. – 144 с., Ч. 2. – 176 с.

3. Сирота Н.А. Профилактика наркомании и алкоголизма: учеб. пос. для студ. высш. учеб. заведений / Н.А. Сирота, В.М. Ялтонский. – М.: Академия, 2003. – 176 с.

4. Муздыбаев К. Стратегии совладания с жизненными трудностями. Теоретический анализ / К. Муздыбаев // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.soc.pu.ru/publications/jssa/1998/2/8_musdub.html.

5. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції: навчальний посібник / О.Є. Гуменюк. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 310 с.

6. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – СПб.: Питер, 2003. – 860 с.

УДК 159.9:37.02

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНИХ МЕТОДИК РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Руденюк А.І., к. психол. н.,
доцент кафедри психології та педагогіки
Хмельницький національний університет

Гуменна О.В., слухач магістратури
Хмельницький національний університет

В статті розглянуто та проаналізовано різноманітні підходи до організації гри у період раннього розвитку дитини. Показане підґрунтя відповідних підходів, а саме становлення всесвітньо відомих методик, а також зроблено акцент на найновіших траєкторіях розвитку дитини, які вже підкорюють світ. У статті поглиблене уявлення про зміст, сутність, структуру та особливості ігрової діяльності. Показано значення гри у формуванні світогляду дитини, а також передачі їй пізнавального і життєвого досвіду.

Ключові слова: ігрова діяльність, гра, методика розвитку, дитинство, ранній вік, дидактичний матеріал.

В статье рассмотрены и проанализированы различные подходы к организации игры в период раннего развития ребенка. Показано основу соответствующих подходов, среди которых становления всемирно известных методик, а также сделан акцент на новейших траекториях развития ребенка, которые уже покоряют мир. В статье углублено представление о содержании, сущности, структуре и особенностях игровой деятельности. Показано значение игры в формировании мировоззрения ребенка, а также передачи ему познавательного и жизненного опыта.

Ключевые слова: игровая деятельность, игра, методика развития, детство, ранний возраст, педагогика, дидактический материал.

Rudenok A.I., Humenna O.V. GAMBLING ACTIVITY AS A COMPOSITION OF MODERN CHILD DEVELOPMENT METHODS

The article discusses and analyzes different approaches to the organization of the game in the early development of the child. The basics of corresponding approaches, including the establishment of a world-famous techniques is shown, and it also focuses on new trajectories of development of the child, who already conquer the world.

The article gives an overview of the meaning, essence, structure and peculiarities of gaming activity; the role of the game in shaping the outlook of the child, as well as the transfer of his cognitive and life experience is shown.

Key words: game activity, game, method of development, childhood, infancy, pedagogy, didactic material.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний зміст дошкільної освіти передба-

чає гармонійний та всебічний розвиток дитини за умови здійснення психолого-педагогічного процесу на засадах гуманізації та демократизації. Зокрема, основні зусилля



фахівців, батьків спрямовані на формування життєздатної, свідомої, всебічно розвинутої, творчої особистості. З огляду на це, особливого значення набуває питання гармонійного розвитку дітей раннього і дошкільного віків. Реалізація цих пріоритетів об'єктивно потребує якісно нового підходу до навчання і виховання дітей, організації всього процесу освіти. Навчання має бути розвивальним, збагачувати вихованців знаннями і способами розумової діяльності, формувати пізнавальні інтереси і здібності. У зв'язку з цим особливого значення набувають ігрові форми, які покладені в основу методик раннього розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Вагомі аргументи на підтвердження значення гри для розвитку дитини містять праці Л. Артемової, А. Богуш, Г. Ващенко, Б. Грінченка, О. Духновича, О. Карпової, І. Павлова, І. Сеченова, І. Стешенка, В. Сухомлинського, С. Русової, Л. Чулицької, К. Ушинського та інших науковців. Фізіолог І. Сеченов вбачав причину гри в особливостях дитячої психіки. Проблеми ігрової діяльності цікавили німецького поета Ф. Шіллера, американського психолога Г.-С. Холла, австрійського психоаналітика З. Фрейда, голландського психолога Ф. Бейтендейка та ін. Серед вітчизняних психологів значенню ігрової діяльності приділяли увагу О. Бондаренко, Л. Божович, Л. Венгер, З. Богуславська.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття. На даний момент існує проблема у практичному використанні ігрової діяльності в процесі роботи з дітьми раннього віку. Психологи все активніше звертають увагу на важливість врахування вікових особливостей психічного розвитку дітей, а також побудови спеціальної системи використання ігор. Якщо ж не брати до уваги ці рекомендації, то ситуація залишиться на тому ж рівні, а ігрова діяльність буде неефективною під час розвитку дитини.

Мета статті: теоретично обґрунтувати значення ігрової діяльності та особливості використання ігрової діяльності з метою всебічного розвитку дітей раннього віку.

Виклад основного матеріалу. Гра є одним із найцікавіших видів людської діяльності, провідною діяльністю малюка, засобом його всебічного розвитку, важливим методом виховання та навчання. Її прийнятно називати «супутником дитинства», хоч у житті граються не тільки діти, а й дорослі. Дитяча гра – це діяльність, спрямована на орієнтування в предметній і соціальній дійсності, в якій дитина відображає враження від їх

пізнання; це процес, під час якого активно працюють уява, пам'ять, увага дитини, посилюються її емоційні та вольові прояви. Майже всі необхідні навички та вміння дитина набуває в грі.

На думку психологів та педагогів [1; 2; 7; 11; 12; 13], гра є особливою діяльністю, яка розквітає в дитячі роки і супроводжує людину протягом усього її життя. Не дивно, що проблема ігрової діяльності привертала і привертає увагу багатьох дослідників [3; 5; 10], причому не лише психологів та педагогів, але й філософів, соціологів, етнологів, мистецтвознавців, біологів, математиків. Здавалося б, можливості гри неоціненні! Але що ми сьогодні бачимо на практиці? Попри всі розмови про важливість цієї форми діяльності дитини під час розвитку її пізнавальних процесів, гра під час виховання і навчання недооцінюється і недостатньо використовується.

Ігрова діяльність дитини – це своєрідна форма виявлення нею своєї активності, в якій на рівні своїх знань і вмінь вона відтворює дії дорослих і стосунки між ними, пізнає предмети і їхні функції, соціальну дійсність свого оточення. Вона є найбільш значущою діяльністю для їхнього психічного розвитку. У ранньому віці дитина не відокремлює себе від оточуючих її дорослих і засвоює предмети і дії з ними переважно за їхніми вказівками і допомогою. Фізичні і розумові можливості малюка ще дуже обмежені, тому він реалізує свої прагнення до спілкування в ігровій формі.

На сьогодні існує досить багато різноманітних методик розвитку дітей раннього віку і всі вони базуються на ігровій діяльності. Адже, як показують дослідження, такі ігрові методики сприяють не лише розширенню світогляду дитини, передачі пізнавального і життєвого досвіду, формуванню ігрових умінь та навичок на кожному етапі гри, але й сприяють розвитку психічних пізнавальних процесів: пам'яті, уваги, мислення, мовлення та уяви, спонукають до її творчого пошуку.

У своїх працях Л. Виготський зазначав, що гра зумовлює зміну потреб і свідомості. На його думку, гра повинна усвідомлюватися як уявна, ілюзорна реалізація нереалізованих бажань, зміст якої пов'язаний зі світом дорослих. Із початком вступу до школи гра не зникає, а пронизує процес навчання, оскільки провідною діяльністю стає навчання, але потреба у грі зберігається [2].

Водночас Д. Ельконін зауважив, що в грі реалізуються потреби дитини «діяти як дорослий». Тільки в ігровій діяльності повною мірою виявляється здатність дітей моделювати людські відносини, відбувається со-

ціалізація особи в програванні соціальних ролей [7].

Ш. Амонашвілі неодноразово підкреслював, що особливість організації ігрової діяльності полягає в тому, що дитину не можна змусити грати [1]. Інакше це буде не гра, а примусова робота. Адже принципова особливість гри як діяльності – це інтерес, який допомагає дітям не відчувати втоми й напруги. Але не завжди педагогічна цінність гри збігається з інтересом. Тому дітей слід учити грати, невимушено підказуючи прийоми і засоби ігрового спілкування (жест, міміка, інтригуючий тембр голосу, незвичайні імена іграшок, раптові продовження ігрового сюжету, несподівані ролі знайомих іграшок тощо). Задля позитивного результату гри потрібно включати в навчальний процес не як локальний засіб, а як розгорнену діяльність, що органічно входить в усі ланки урочної і позаурочної роботи.

Всі методики раннього навчання дитини включають ігри, в процесі яких дитина має використовувати всі свої органи чуття: слух, зір, нюх, смак, дотик – саме всебічний розвиток повинен бути метою батьків. При цьому вони повинні чітко уявляти собі мету розвитку дитини: це повинна бути саме допомога в розвитку та цікаві спільні заняття, не обмежені якимось часом (у цьому віці з дитиною важко займатися по годинах). Але в жодному разі не можна ставити за мету зробити з дитини генія – так можна перевантажити дитину інформацією, що, безсумнівно, завдасть їй великої шкоди.

Автор однієї з перших вітчизняних педагогічних систем дошкільного виховання Є. Тіхеева розробила ігрову програму розвитку дітей.

Ефективність дидактичних ігор у вихованні та навчанні дітей автор напругу ставила в залежність від того, наскільки вони співзвучні з інтересами дитини, чи доставляють їй радість, дозволяють проявляти свою активність, самостійність. Навчальні завдання в запропонованих Є. Тіхеевою іграх виходять за рамки вправ зовнішніх почуттів, сенсорики дитини. Вони передбачають формування мисленневих операцій (порівняння, класифікація, узагальнення), удосконалення мови, розвиток сприйняття (уміння орієнтуватися в просторі, у відстані, часі), розвиток творчої уяви та фантазії. Вирішення цих і ряду інших завдань (розвиток пам'яті, уваги, комунікативних умінь) потребувало зміни змісту ігор, розширення арсеналу дидактичного матеріалу. Змістом дидактичних ігор стало оточуюче життя з усім багатством світу природи, соціальних зв'язків, рукотворних предметів [6].

Методика Л. Занкова заснована на індивідуальних інтересах, здібностях і бажаннях кожної дитини окремо за допомогою «психодидактики». За допомогою вправ та ігор у дітей формується прагнення і вміння до процесу навчання. Також велика увага приділяється моральному та естетичному вихованню дитини [8].

Найбільшу популярність і розповсюдження у всьому світі одержала система видатного італійського педагога-гуманіста ХХ століття Марії Монтессорі, яка являє собою концепцію та технологію індивідуального виховання та навчання дітей у віці від 2 до 12 років. Найефективнішою частиною даної методики вважається та, яка розрахована на дітей раннього віку, що підтверджується багаторічним досвідом успішної практичної роботи з дітьми цього віку, глибоко теоретично обґрунтованою і досконало розробленою з дидактичної точки зору.

За визначенням місця гри в навчальному процесі дитячого садка М. Монтессорі близька до позиції Ф. Фребеля: гра повинна бути навчальною, в іншому випадку це «пуста гра», яка не має впливу на розвиток дитини [3].

Провідна ідея Марії Монтессорі полягає в тому, щоб дати дитині можливість найповніше розкрити свій внутрішній потенціал у процесі вільної самостійної діяльності у створеному педагогом просторово-предметному ігровому середовищі. Розкриття власного потенціалу у ранньому віці закладає основу у подальшому розвитку зрілої та гармонійної особистості. Підготовлене середовище є умовою розвитку і навчання дітей, дозволяє кожній дитині розвиватися у своєму індивідуальному темпі. Завдання педагога або ж психолога полягає, насамперед, у наданні дитині засобів саморозвитку.

Таким чином, у системі Монтессорі можна виокремити два ключових моменти:

1) навколишнє підготовлене середовище та ігри для розвитку моторики, сенсорики та інтелекту;

2) дорослого, який готує це розвивальне середовище.

Розглядаючи здатність дитини до «саморозбудови», Марія Монтессорі виділяє ряд тимчасових фаз, коли дитина особливо сприйнятлива до конкретних аспектів навколишнього середовища (так звані «сенситивні періоди»). Для кожної фази розвитку (сенситивний період ходіння, розвитку мовлення, удосконалення органів чуттів, розвитку соціальної поведінки тощо) необхідно створювати відповідне ігрове середовище для розвитку дитини і вміння задовольнити її потреби [3].



Здатність «вникати в секрет дитинства», знати, любити дитину і вміти служити їй «згідно із законами вищої справедливості», за переконанням М. Монтесорі, є головною місією педагога [3].

Центральне місце у системі Марії Монтесорі належить використанню дидактичного матеріалу, який сприяє опануванню фізичних і психологічних функцій дитини, обумовлює максимальну самостійність, слугує унікальним засобом розвитку творчості, уваги, пам'яті, волі, навчання письма та елементарної математики. Головна мета дидактичного матеріалу Монтесорі внутрішня: допомогти самовдосконаленню дитини та її духовному розвитку.

Одним із принципів створення дидактичного матеріалу та його використання є його значущість для дитини. Щоб слугувати своїй меті – «саморозбудові» дитини, матеріали повинні відповідати її внутрішнім потребам. Це означає, що кожний конкретний матеріал має бути наданий дитині в потрібний момент її розвитку.

Дізнатися, як правильно використовувати матеріал – лише часточка його корисності для малюка. Справжнє зростання дитини виявляється у розвитку її психічної природи.

Допомога саморозвитку дитини раннього віку здійснюється через диференційовану систему матеріалів, що належать до таких навчально-виховних розділів: вправи у повсякденному житті та навички соціальної поведінки, вправи на розвиток сенсорики, мовлення, навичок письма та читання, математичних уявлень, а також розділ, присвячений так званому космічному вихованню – знайомству із навколишнім світом і людською культурою.

У вальдорфських дитячих садках в якості іграшок найчастіше використовується природний матеріал – камені, дерево, розпиляні гілки, черепашки і каштани; рідше – спеціально виготовлені з урахуванням певної функції іграшки. За вальдорфською педагогікою, лише через чуттєве сприйняття виникає наш зв'язок із суттю і природою речей. Цей досвід важливий, якщо людина бажає навчитися правильно оцінювати навколишній світ. Важливе місце в цій методиці займає гра, причому кожному віку відповідають свої ігри, які стимулюють розвиток і фантазію дитини. Крім того, потрібно враховувати відмінність між грою і роботою: вільна гра без певної мети у дитини протиставляється цілеспрямованій роботі дорослого і виникає тільки тоді, коли у дитини є можливість виразити свою фантазію.

Досить гарну оцінку отримала й інша всесвітньо відома система ігрового роз-

витку та навчання дітей раннього віку американського дитячого лікаря і психолога Г. Домана. Він створив сучасну теорію та ґрунтовну практичну програму, якою можуть скористатись як педагоги, так і батьки.

На глибоке переконання Г. Домана, основи інтелекту людини, а відтак – її освіченості та її майбутнього, закладаються у перші роки життя. Саме цей період є визначальним у житті людини: вона вже не зможе ніколи перевершити потенціал, закладений у ній до 6 років [4].

У людському мозку налічується приблизно 1,4 мільярда клітин. Але в малюка більшість із них ще не задіяна. Порівняння клітин головного мозку дитини і дорослої людини показують, що в процесі розвитку мозку між його клітинами формуються особливі містки-відростки. Цей процес нагадує роботу транзисторів у комп'ютері. Кожний окремих транзистор не може ефективно працювати сам собою – лише об'єднані в єдину систему, вони утворюють «комп'ютер».

Найактивніше зв'язки між клітинами мозку дитини утворюються в період від її народження до трьох років. Це не означає, що після трьох років розвиток мозку людини припиняється. Однак до цього віку розвивається фундаментальна здатність мозку приймати сигнали зовні, створювати образ зовнішніх явищ і предметів та запам'ятовувати його, тобто закладається підґрунтя для всього подальшого інтелектуального розвитку.

Отже, робота з дитиною, на думку Г. Домана, схожа на створення складної комп'ютерної програми. Він навіть частинки знань, які потрібно вкласти в малюка, називає по-комп'ютерному – бітами інформації.

Саме на основі своєї теорії Г. Доман та його співробітники розробили оригінальні технології ігрового навчання дітей читання, математики, а також оволодіння енциклопедичними знаннями. Єдина мета їхньої програми – дати дитині таку освіту, яка забезпечила б глибокий розум і здорове тіло, зробила б її кмітливою та доброю [4].

Давно користуються великою популярністю книги Бориса та Олени Нікітіних. Головний принцип ідей Нікітіних закладений в розумовому розвитку, в який покладено «три кити»: багате для різноманітної діяльності оточуюче середовище, велика свобода і самостійність дітей в заняттях та іграх і щира зацікавленість дорослих у всіх дитячих справах.

Основне завдання методики Нікітіних – це дати свободу для пізнавальної активності малюка, приділити увагу дитині, її бажанням, радощам та невдачам. Перше,

з чого починають Нікітіни, – це рефлексі. Рефлекс плавання потрібно розвивати з самого народження. Хапальний рефлекс – якщо малюк добре тримається за пальці батьків, нехай навчиться в такому положенні підніматися. Хапальний рефлекс – це дрібна моторика рук, а значить, і розвиток мовних та рухових центрів мозку. Ще один важливий рефлекс – кроковий. Нікітіни радять ставити на ніжки навіть найменших крихіток і намагатися, щоб вони крокували [11]. Отже, на думку Нікітіних, розвивати здібності дітей поки гаряче, тобто коли організм усе сприймає, а дитина проявляє цікавість.

Найяскравішою перевагою підходу Нікітіних є природність, свобода і невимушеність у розвитку дитини. Із спеціальних засобів розвитку дитини потрібен лише спортивний куточок. Усі інші розвиваючі предмети вже є – це і татові інструменти, і кухонний посуд, і двері, які малюк вчиться сам відкривати і закривати. Нікітіни радять прикрасити стіни плакатами з яскравими буквами, цифрами та різноманітними картинками тварин, птахів, овочів, фруктів, інших предметів. У цій методиці найголовніше і найважливіше для батьків – це знайти час «погратися» з дитиною, адже Нікітіни пропонують батькам самим творити власні рецепти розвитку дитини [11].

Особливої уваги заслуговує Джек Сілберг – фахівець в області раннього дитячого розвитку. Саме ігри – основа методики Сілберга. Причому всі вони взяті з життя. Ігри з дітьми це чудова можливість для навчання дітей і зміцнення зв'язку між дитиною і батьками. Здорові стосунки і ніжний догляд з боку батьків дають дітям відчуття емоційного захисту, що допоможуть розвинути мозок дитини, а також поліпшують її здатність говорити, слухати і запам'ятовувати, пробуджують у ній цікавість, розвивають координацію і почуття гумору. Розподіл ігор за віком – умовний. Дж. Сілберг зауважує, що кожна дитина розвивається по-своєму. Потрібно уважно спостерігати за своєю дитиною й обирати ігри на основі своїх оцінок її розвитку [12].

У своїй методиці Сілберг пропонує дотримуватися принципів гри з малюком, а саме: давайте дитині ту іграшку, яка цікавить її більше; не існує ігор суто дівочих чи хлопчикових; навчайте дитину фантазувати під час гри з іграшками; грайте із задоволенням в іграшки з дитиною. У методиці Сілберга зібрана величезна кількість ігор на різний вік: ігри для емоційного розвитку, ігри-досліди, ігри для навчання і розвитку дитини. Наприклад, для дітей після року це такі ігри: «Картонні слова» (робимо

картки з різними сюжетами: намалюйте чи виріжте картинку з журналів тощо). Дитина обирає одну картку (наприклад, з білочкою). Нехай дитина покаже цю тваринку: що вона робить. Ця гра сприяє розвитку фантазії, мови, рухів та спілкуванню [12].

Висновок. На думку зарубіжних та вітчизняних психологів та педагогів, існує досить багато різноманітних та, як показує практика, ефективних методик інтелектуального розвитку дітей раннього віку, в основі яких лежить ігрова діяльність. Дуже добре, що у сучасній Україні дошкільні заклади, психологічні центри, студії раннього розвитку мають право самостійно обирати систему роботи з дітьми, спираючись на їхні індивідуально-вікові особливості, а також розробляти і впроваджувати власні ігрові програми розвитку малюків.

Адже гра є одним із найцікавіших видів діяльності, провідною діяльністю малюка, засобом його всебічного розвитку, важливим методом виховання та навчання. Ігрова діяльність найбільшим ступенем сприяє формуванню новоутворень дитини, її психічних процесів, особливо таких, як увага, пам'ять та увага. В грі ці психічні процеси проявляються та розвиваються.

Таким чином, з одного боку, гра – це самостійна діяльність дитини, з іншого боку, – необхідний вплив дорослого, щоб гра стала її першою «школою», ефективним засобом виховання та навчання.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є дослідження особливостей впровадження сучасних методів ігрової діяльності у навчання та виховання дітей раннього віку на різних етапах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амонашвили Ш.А. Шестилетние дети в школе / Ш.А.Амонашвили, Г.А.Сакварелидзе // Сов. педагогика. – 1972. – № 9. – С. 65–74.
2. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л.С. Выготский // Вопросы психологии. – 1966. – № 6. – С. 62–76
3. Дичківська І. Це я можу сам: вправи у соціальній поведінці із системи розвитку дітей М. Монтессорі / І. Дичковська, Т. Поніманська // Дитячий садок. – Червень 2004. – № 22.
4. Дичківська І. Розвивати інтелектуальну обдарованість. Технології методики навчання Глена Домана / І. Дичковська // Палітра педагога. – 2004. – № 2. – С. 7–10.
5. Жижко Т. Ігрові методи навчання – передумова інтелектуального розвитку особистості // Рідна школа. – 2002. – № 6. – С. 72–73.
6. Игры и занятия малых детей: пособие для родителей и работников дошк. учреждений / Е.И. Тихеева. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1965. – 117 с.



7. Эльконин Д.Б. Психология игры / Д.Б. Эльконин. – 2-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 360 с.
8. Кривоніс М.Л. Сенсорний розвиток: з досвіду роботи. 5-6(7) років / Авт. упоряд. М.Л. Кривоніс, О.Л. Дроботій. – Х.: Видавництво «Ранок», 2012. – 256 с.
9. Кудикіна Н.В. Психологія та педагогіка гри. – Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід. – 2006. – № 5–6. – С. 27-50.
10. Лаврентьєва Г. Розвивальне предметно-ігрове середовище: Європейський досвід та новітні підходи // Палітра педагога. – 2001. – № 4. – С. 11-13.
11. Никитин Б.П. Ступеньки творчества, или развивающие игры / Б.П. Никитин. – 3-е изд., доп. – М.: Просвещение, 1990. – 160 с.
12. Силберг Джеки. 125 развивающих игр для детей до 1 года. – Минск: Попурри, 2016. – 144 с.
13. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: у 5-ти т. Т. 3. – К.: Рад. школа, 1977. – 670 с.

УДК 159.9.075

ЗМІСТ І ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО УНІВЕРСУМУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Столярчук О.А., к. психол. н., доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті подано опис авторської методики діагностики професійного універсуму майбутнього фахівця. Викладено концептуальне підґрунтя, зміст та специфіку застосування методики. Розкрито й охарактеризовано дані психометричної перевірки діагностичної методики за критеріями надійності та валидності.

Ключові слова: майбутній фахівець, професійне становлення, фахове навчання, професійний універсум, студент, самоактуалізація, рефлексивність, відповідальність, гнучкість.

В статье представлено описание авторской методики диагностики профессионального универсума будущих специалистов. Изложены концептуальное основание, содержание и специфика применения методики. Раскрыты и охарактеризованы данные психометрической проверки диагностической методики по критериям надежности и валидности.

Ключевые слова: будущий специалист, профессиональное становление, профессиональное обучение, профессиональный универсум, студент, самоактуализация, рефлексивность, ответственность, гибкость.

Stoliarchuk O.A. DESCRIPTION AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS PSYCHOLOGICAL DIAGNOSTIC TECHNIQUE “LEVEL OF FUTURE SPECIALIST’S PROFESSIONAL UNIVERSE”

The article describes the author’s psychological diagnostic technique “Level of future specialist’s professional universe”. The author’s psychological diagnostic technique “Level of future specialist’s professional universe” is a means of this support. Its conceptual basis, content and specific of applications of the diagnostic technique was outlined. The results of psychometric justification of diagnostic technique according to the criteria of reliability and validity were characterized.

Key words: future specialist, professional becoming, professional studying, professional universe, student, self-actualization, reflexivity, responsibility, flexibility.

Постановка проблеми. Соціально-політична нестабільність українського суспільства ускладнює процес професійного становлення студентів, а також працевлаштування випускників закладів вищої освіти. Відтак набуває актуальності завдання створення сприятливих умов для формування особистості майбутнього фахівця на засадах компетентності, суб’єктності та конкурентоспроможності. Отже, значущим постає прикладний аспект оптимального психологічного супроводу професіоналізації особистості студента. Різноманітність наукових підходів щодо

вивчення змісту, динаміки та критеріїв успішності професіоналізації особистості майбутнього фахівця супроводжується застосуванням значної кількості діагностичних методик. Ці методики вимірюють парціальні прояви професійного становлення студента і практично не торкаються питання виявлення його особистісно-професійного потенціалу. За таких умов доречним є створення методики діагностики професійного універсуму як інтегрального психічного новоутворення особистості майбутнього фахівця, що і стало предметом дослідження.